

TỔ CHỨC CÁC CƠ QUAN CHUYÊN MÔN THUỘC ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH TRONG LUẬT PHÁT TRIỂN ĐÔ THỊ

NGUYỄN MANH HÙNG
PHAN NGUYỄN PHƯƠNG THẢO
Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh

Nhận bài ngày 25/6/2026. Sửa chữa xong 28/7/2026. Duyệt đăng 05/8/2026.

Abstract

This article examines the organization of specialized agencies under the Ho Chi Minh City People's Committee in accordance with the current legal framework. It evaluates the existing organizational structure and relevant legal provisions, identifies limitations and unresolved issues, and proposes recommendations for improving the regulation of these specialized agencies in the Law on Urban Development. The proposed reforms are intended to enhance organizational coherence, administrative effectiveness, and the capacity of local authorities to meet the governance requirements arising from Ho Chi Minh City's urban development.

Keywords: Ho Chi Minh City, law on urban development, People's Committee, specialized agencies.

1. Đặt vấn đề

Cơ quan chuyên môn (CQCM) thuộc Ủy ban nhân dân (UBND) là cơ quan tham mưu, giúp UBND thực hiện chức năng quản lý nhà nước về ngành, lĩnh vực ở địa phương và thực hiện các nhiệm vụ, quyền hạn theo sự phân cấp, ủy quyền của UBND, Chủ tịch UBND, cơ quan nhà nước cấp trên. Với vị trí và chức năng như trên, CQCM thuộc UBND là một cấu thành rất quan trọng trong chính quyền địa phương, góp phần thực hiện chức năng quản lý nhà nước ở địa phương (Phan Nguyễn Phương Thảo, 2013). TP. Hồ Chí Minh luôn là địa phương được Đảng và Nhà nước quan tâm, được áp dụng nhiều cơ chế đặc thù để đạt mục tiêu phát triển đột phá, vượt trội. Tuy nhiên, các nghị quyết đặc thù mà Trung ương dành cho thành phố mang tính thí điểm, có thời hạn, giải quyết những vấn đề cụ thể theo hướng “xin tới đâu, cho tới đó”. Nhằm tạo một khuôn khổ pháp lý ổn định, lâu dài và toàn diện TP. Hồ Chí Minh nên có một luật (Luật Phát triển đô thị), tất cả vấn đề cốt lõi của chính quyền TP. Hồ Chí Minh phải được thể chế hóa trong đó (Nguyễn Thị Thiện Trí, 2026). Bài viết trình bày khái quát về tổ chức các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh theo pháp luật hiện hành, đánh giá thực trạng, từ đó, đề xuất một số kiến nghị hoàn thiện pháp luật về tổ chức các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh phù hợp Dự thảo Luật Phát triển đô thị (dự kiến thông qua tại kỳ họp không thường lệ thứ nhất, Quốc hội khóa XVI, tháng 8/2026).

2. Khái quát về tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh

Tổ chức CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh được quy định tại các văn bản pháp luật hiện hành như: Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 (Luật số 72/2025/QH15) (khoản 2 Điều 39) (Quốc hội, 2025b); Luật Tổ chức Chính phủ năm 2025 (điểm e khoản 8 Điều 10) (Quốc hội, 2025a); Nghị định số 150/2025/NĐ-CP ngày 12/6/2025 quy định tổ chức các CQCM thuộc UBND tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương và UBND xã, phường, đặc khu thuộc tỉnh, thành phố thuộc thành phố trực thuộc trung ương (Nghị định số 150/2025/NĐ-CP); Nghị định số 370/2025/NĐ-CP ngày 31/12/2025 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (Nghị định số 370/2025/NĐ-CP); Nghị quyết số 98/2023/QH15 ngày 24/6/2023 của Quốc hội về thí điểm cơ chế, chính sách đặc thù phát triển TP. Hồ Chí Minh (Nghị quyết số 98/2023/QH15) (thay thế Nghị quyết số 54/2017/QH14 ngày 24/11/2017 của

Email: nmhung@hcmulaw.edu.vn, pnpthao@hcmulaw.edu.vn

Quốc hội về thí điểm cơ chế, chính sách đặc thù phát triển TP. Hồ Chí Minh); Nghị quyết số 260/2025/QH15 ngày 11/12/2025 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị quyết 98/2023/QH15 (Nghị quyết số 260/2025/QH15); Nghị quyết số 18/NQ-HĐND ngày 10/7/2023 của Hội đồng nhân dân (HĐND) TP. Hồ Chí Minh về triển khai thực hiện Nghị quyết số 98/2023/QH15...

2.1. Về số lượng, tên gọi cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân TP. Hồ Chí Minh

Trước đây, căn cứ Nghị định số 24/2014/NĐ-CP (được sửa đổi, bổ sung một số điều bởi Nghị định số 107/2020/NĐ-CP), UBND TP. Hồ Chí Minh có 21 CQCM và theo Nghị quyết số 98/2023/QH15, tổ chức thêm Sở An toàn thực phẩm. Thực hiện chủ trương sắp xếp tinh gọn bộ máy hành chính theo tinh thần của Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII, tại kỳ họp thứ 21, ngày 20/02/2025, HĐND TP. Hồ Chí Minh khóa X, nhiệm kỳ 2021 - 2026, đã thông qua Nghị quyết về việc thành lập một số CQCM thuộc UBND Thành phố. Sau khi sắp xếp, UBND TP. Hồ Chí Minh còn 16 CQCM, chính thức hoạt động từ ngày 01/3/2025.

Triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, căn cứ theo Nghị định số 150/2025/NĐ-CP, ngày 01/7/2025, HĐND TP. Hồ Chí Minh khóa X, nhiệm kỳ 2021 - 2026, tổ chức kỳ họp sau khi họp nhất 03 tỉnh, thành phố: TP. Hồ Chí Minh, Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu, đã thông qua 15 nghị quyết thành lập 15 CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh. Từ ngày 29/9/2025, tại kỳ họp thứ 4, HĐND TP. Hồ Chí Minh khóa X đã thông qua Nghị quyết về tái thành lập Sở Quy hoạch - Kiến trúc trên cơ sở chuyển một số chức năng, nhiệm vụ từ Sở Xây dựng. Sau 07 tháng sáp nhập Sở Quy hoạch - Kiến trúc vào Sở Xây dựng (tháng 02 đến tháng 09 năm 2025), TP. Hồ Chí Minh cần có CQCM có năng lực, trình độ để giải quyết vấn đề quy hoạch của TP. Hồ Chí Minh mới (sau khi TP. Hồ Chí Minh sáp nhập với Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu có diện tích gần 7.000 km²) nên HĐND TP. Hồ Chí Minh đã thông qua Nghị quyết về tái thành lập Sở Quy hoạch - Kiến trúc.

Tính đến nay, TP. Hồ Chí Minh có 16 CQCM, gồm: Sở Tài chính, Sở Nội vụ, Sở Khoa học và Công nghệ, Sở Nông nghiệp và Môi trường, Sở Xây dựng, Sở Văn hóa - Thể Thao, Sở Y tế, Sở Giáo dục và Đào tạo, Sở Tư pháp, Sở Công Thương, Văn phòng UBND TP. Hồ Chí Minh, Thanh tra Thành phố, Sở Du lịch, Sở Dân tộc - Tôn giáo, Sở Quy hoạch - Kiến trúc và Sở An toàn thực phẩm thí điểm theo Nghị quyết số 98/2023/QH15.

Sở An toàn thực phẩm TP. Hồ Chí Minh được thành lập theo cơ chế đặc thù quy định tại Điều 9 Nghị quyết số 98/2023/QH15. Ngày 19/9/2023, tại kỳ họp thứ 11 HĐND TP. Hồ Chí Minh khóa X, nhiệm kỳ 2021 - 2026, đã thông qua Nghị quyết số 77/NQ-HĐND về việc thành lập Sở An toàn thực phẩm TP. Hồ Chí Minh. Như vậy, TP. Hồ Chí Minh là địa phương đầu tiên của cả nước có Sở An toàn thực phẩm và chính thức hoạt động từ ngày 01/01/2024. Việc thành lập Sở An toàn thực phẩm là cấp thiết cho một đô thị đặc biệt như TP. Hồ Chí Minh. Mô hình này là bước đột phá trong tiến trình phát triển bền vững và bảo đảm an sinh xã hội, lấy mục tiêu bảo vệ sức khỏe người dân làm kim chỉ nam cho hành động; hoàn toàn phù hợp với chính sách của Thành phố và tình hình thực tiễn của địa phương (Minh Hiệp, 2023). Sở An toàn thực phẩm được thành lập ở TP. Hồ Chí Minh với hai lý do: (i) với quy mô dân số khoảng 10 triệu dân (trước khi TP. Hồ Chí Minh sáp nhập với Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu)¹ và hơn 14 triệu dân (sau sáp nhập) (Ngọc Tấn, 2025), nhu cầu về lương thực, thực phẩm rất lớn dẫn đến việc TP. Hồ Chí Minh trở thành đầu mối lưu thông lượng lớn thực phẩm được sản xuất trong nước và nhập khẩu, do vậy, cần có sự quản lý chặt chẽ; (ii) trước đây, trách nhiệm quản lý nhà nước về thực phẩm được giao cho 03 ngành, gồm Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Công thương và Sở Y tế, dẫn đến không thống nhất về trách nhiệm. Ví dụ, sữa tươi khi mới vắt ra, do Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn quản lý nhưng khi sữa chế biến thành bột bày bán, do Sở Công Thương quản lý. Khi sữa được bổ sung một số thực phẩm chức năng tốt cho sức khỏe, do Sở Y tế quản lý. Do vậy, từ ngày 05/6/2017, UBND TP. Hồ Chí Minh đề xuất thí điểm thành lập Ban Quản lý an toàn thực phẩm. Sau thời gian thí điểm, với kết quả đạt được cùng với yêu cầu thực tiễn phải bảo đảm an toàn thực phẩm (Thảo Lê, 2022), Sở An toàn thực phẩm được thành lập, là kết quả của việc xin cơ chế đặc thù của TP. Hồ Chí Minh.

1) Theo Tổng cục thống kê quốc gia. <https://www.nso.gov.vn/px-web-2/?pxid=V0201&theme=D%C3%A2n%20s%E1%BB%91%20v%C3%A0%20lao%20%C4%91%E1%BB%99ng>. Truy cập ngày 31/7/2025).

2.2. Về cơ cấu tổ chức của các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân TP. Hồ Chí Minh

Cơ cấu tổ chức của các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh, gồm: Phòng chuyên môn, nghiệp vụ; Văn phòng (nếu có); Chi cục và tổ chức tương đương (nếu có); Đơn vị sự nghiệp công lập (nếu có). Điều 5 Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 370/2025/NĐ-CP) quy định rõ các tiêu chí thành lập Phòng chuyên môn, nghiệp vụ, Văn phòng, Chi cục và tổ chức tương đương. UBND TP. Hồ Chí Minh quyết định cơ cấu tổ chức của từng sở phù hợp với yêu cầu quản lý nhà nước về ngành, lĩnh vực ở địa phương và các tiêu chí quy định tại Nghị định.

Thành viên của CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh theo quy định chung bao gồm: Giám đốc Sở, các Phó Giám đốc Sở và các công chức, viên chức làm việc tại các phòng, ban, đơn vị trực thuộc.

Số lượng Phó Giám đốc Sở được quy định tại khoản 2 Điều 6 Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 370/2025/NĐ-CP). Căn cứ vào tiêu chí, nguyên tắc xác định số lượng cấp phó, UBND TP. Hồ Chí Minh xác định tổng số lượng cấp phó của cơ quan, tổ chức, đơn vị thuộc phạm vi quản lý và quyết định số lượng cấp phó cụ thể của từng cơ quan, tổ chức, đơn vị theo thẩm quyền. Pháp luật hiện hành không quy định cụ thể số lượng Phó Giám đốc đối với từng sở, mà trao quyền cho UBND TP. Hồ Chí Minh quyết định số lượng cụ thể trên cơ sở tổng số lượng cấp phó và nhu cầu thực tiễn của từng cơ quan, đơn vị. Quy định này bảo đảm tính linh hoạt trong tổ chức bộ máy hành chính. Mỗi sở có chức năng, khối lượng công việc và mức độ phức tạp khác nhau. Việc không “cào bằng” số lượng cấp phó giúp UBND TP. Hồ Chí Minh có thể phân bổ nhân sự phù hợp. Dù linh hoạt, quy định vẫn đặt trong “trần” tổng số cấp phó được thành lập. Điều này tạo cơ chế kiểm soát, tránh tình trạng tăng cấp phó tràn lan. Quy định này thể hiện xu hướng trao quyền chủ động cho chính quyền địa phương thay vì trung ương quy định cứng, UBND TP. Hồ Chí Minh được quyền quyết định dựa trên điều kiện cụ thể của mình, qua đó nâng cao trách nhiệm và vai trò quản trị địa phương.

3. Tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân tại Thành phố Hồ Chí Minh và một số kiến nghị hoàn thiện pháp luật - liên hệ với việc ban hành Luật Đô thị đặc biệt

3.1. Thực trạng tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh

3.1.1. Ưu điểm về tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân TP. Hồ Chí Minh

Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 370/2025/NĐ-CP) tạo cơ sở pháp lý cho tổ chức CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh, phù hợp chủ trương tinh gọn bộ máy của hệ thống chính trị theo Nghị quyết số 18-NQ/TW và chủ trương tổ chức chính quyền địa phương hai cấp theo Kết luận số 127-KL/TW ngày 28/02/2025 của Bộ Chính trị, Ban Bí thư về triển khai nghiên cứu, đề xuất tiếp tục sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị.

Xét về số lượng, tổ chức CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh được sắp xếp lại tinh gọn hơn. Từ 22 CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh, tính đến tháng 09/2025, còn 16 CQCM. Việc sắp xếp tinh gọn mang đến nhiều lợi ích, cơ hội như sàng lọc đội ngũ cán bộ, công chức, mang lại hiệu quả về kinh tế, tạo sự đồng bộ, thống nhất, hạn chế sự chồng chéo chức năng, nhiệm vụ về quản lý nhà nước trong các ngành, lĩnh vực liên quan, giao thoa với nhau.

Việc sắp xếp các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh phù hợp với nguyên tắc quản lý đa ngành, đa lĩnh vực với mô hình “siêu sở”. Căn cứ sáp nhập, hợp nhất các CQCM là dựa vào chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của các Sở có mối quan hệ liên thông và giao thoa với nhau. Chẳng hạn như việc hợp nhất Sở Tài chính với Sở Kế hoạch và Đầu tư vì chức năng của hai Sở này có mối quan hệ liên thông với nhau, nhất là trong lĩnh vực quản lý tài chính và bố trí cân đối các nguồn lực cho phát triển kinh tế - xã hội của địa phương. Việc hợp nhất hai Sở sẽ tạo điều kiện để tham mưu cho UBND quản lý nhà nước trong lĩnh vực kế hoạch, đầu tư, tài chính, ngân sách và một số lĩnh vực liên quan được hiệu quả hơn; bảo đảm quá trình xây dựng quy hoạch, kế hoạch đầu tư phát triển kinh tế - xã hội của địa phương được gắn với khả năng cân đối nguồn lực về tài chính. Việc hợp nhất Sở Xây dựng với Sở Giao thông vận tải thành Sở Xây dựng vì sự hình thành, phát triển các không gian đô thị hiện đại không thể tách rời giữa quy hoạch xây dựng đô thị và quy hoạch hạ tầng giao thông, nhất là khi Chính phủ đang chỉ đạo đẩy mạnh triển khai các dự án theo các hình thức đầu tư công – tư (BOT, PPP...).

3.1.2. Hạn chế về tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân TP. Hồ Chí Minh

Một là, việc Chính phủ ban hành Nghị định quy định khung pháp lý thống nhất cho việc tổ chức cơ quan chuyên môn thuộc UBND là điều cần thiết. Tuy nhiên, việc “mặc chung một chiếc áo” cho tất cả các địa phương là không phù hợp. Việc tổ chức các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh cơ bản giống với các tỉnh, thành phố có đặc điểm, quy mô khác là không phù hợp (điểm khác biệt là Thành phố có Sở Quy hoạch - Kiến trúc, Sở An toàn thực phẩm). Số lượng các CQCM trực thuộc UBND các cấp gần giống nhau khi các tỉnh, thành phố có đặc điểm, quy mô khác nhau là điểm bất hợp lý (Trần Thị Diệu Oanh, 2024). Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 370/2025/NĐ-CP) thiếu quy định “mở” nhằm tạo điều kiện cho TP. Hồ Chí Minh sự chủ động trong việc thành lập, tổ chức lại, thay đổi tên gọi, giải thể sở, bảo đảm phù hợp với đặc thù của địa phương và các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan; thiếu cơ sở pháp lý cho việc thành lập các sở đặc thù (khác 04 sở đặc thù được Nghị định số 150/2025/NĐ-CP quy định) phù hợp với đặc điểm, yêu cầu của TP. Hồ Chí Minh.

Hai là, việc tổ chức Sở An toàn thực phẩm tại TP. Hồ Chí Minh phụ thuộc vào cơ chế đặc thù mà thành phố được trung ương trao cho, mang tính thời hạn, thiếu ổn định.

Nghị định số 150/2025/NĐ-CP (sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 370/2025/NĐ-CP) không quy định việc cho phép thành lập các sở đặc thù khác (ngoài 04 sở đặc thù được Nghị định số 150/2025/NĐ-CP quy định) phù hợp với đặc điểm, yêu cầu của Thành phố, đã “trói chân” TP. Hồ Chí Minh. TP. Hồ Chí Minh muốn tháo gỡ và có cơ hội phát triển đột phá, phải chạy theo hành trình “xin” cơ chế mang tính thời hạn, thiếu ổn định. Trong đó, một cơ chế thành phố được trung ương trao cho về tổ chức bộ máy, TP. Hồ Chí Minh được thành lập Sở An toàn thực phẩm theo Nghị quyết số 98/2023/QH15 về cơ chế đặc thù.

Ba là, số lượng CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh hiện nay là 16 cơ quan, cao hơn mức “trần” đối với TP. Hồ Chí Minh là 15 cơ quan.

Bốn là, việc sáp nhập, hợp nhất một số CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh cùng với việc sắp xếp, hợp nhất tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, tỉnh Bình Dương và TP. Hồ Chí Minh dẫn đến một số Sở sau sáp nhập, hợp nhất trở thành các “siêu sở” với khối lượng công việc và đối tượng quản lý rất lớn, tính chất công việc phức tạp, sự “phình to” về bộ máy bên trong của các Sở. Chẳng hạn như Sở Tài chính (sau hợp nhất Sở Kế hoạch và Đầu tư vào Sở Tài chính), Sở Xây dựng (sau hợp nhất Sở Giao thông vận tải vào Sở Xây dựng).

Năm là, tổ chức bên trong của một số CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh còn cồng kềnh, số lượng Phó Giám đốc sở chưa được sắp xếp theo đúng quy định của pháp luật.

Sau khi hợp nhất, Sở Xây dựng TP. Hồ Chí Minh trở thành “siêu sở” về nhân sự và tổ chức bộ máy với 3.409 nhân sự và 23 phòng chức năng và 14 đơn vị sự nghiệp (Đào Trang, 2025). Sở Tài chính có 18 phòng chức năng và 2 đơn vị sự nghiệp². Sở Nông nghiệp và Môi trường có 6 phòng chức năng và 7 đơn vị sự nghiệp³. Sở Văn hóa và Thể thao có 11 phòng chức năng và 10 đơn vị trực thuộc⁴...

Nhiều Sở tại TP. Hồ Chí Minh đang có số lượng cấp phó vượt số tối đa theo Kết luận của Ban Thường vụ Thành ủy⁵ như Sở Tài chính, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Sở Xây dựng, Sở Văn hóa và Thể thao, Sở Công Thương... Tính đến 4/2026 số lượng Phó Giám đốc Sở Tài chính là 16 người⁶, Sở Nông

2) Sơ đồ tổ chức Sở Tài chính TP. Hồ Chí Minh. <http://www.tecvg.hochiminhcity.gov.vn/pages/so-do-to-chuc.aspx>, truy cập ngày 22/4/2026.

3) Sơ đồ tổ chức Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn TP. Hồ Chí Minh. <http://www.sonongnghiep.hochiminhcity.gov.vn/pages/so-do-to-chuc.aspx>, truy cập ngày 22/4/2026.

4) Sơ đồ tổ chức Sở Văn hóa và Thể thao TP. Hồ Chí Minh. <https://svht.hochiminhcity.gov.vn/so-do-to-chuc>, truy cập ngày 22/4/2026.

5) Ngày 30/12/2025, Ban Thường vụ Thành ủy TP. Hồ Chí Minh ban hành kết luận về khung số lượng cấp phó các cơ quan chuyên môn thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh như sau: Văn phòng UBND TP. Hồ Chí Minh 10 cấp phó; Sở Tài chính 8 cấp phó; Sở Nông nghiệp và Môi trường 8 cấp phó; Sở Xây dựng 8 cấp phó; Sở Nội vụ 8 cấp phó; Sở Giáo dục và Đào tạo 6 cấp phó; Sở Y tế 6 cấp phó; Sở Văn hóa - Thể thao 6 cấp phó; Thanh tra Thành phố Hồ Chí Minh 6 cấp phó; Sở Tư pháp 5 cấp phó; Sở Công thương 5 cấp phó; Sở Khoa học và Công nghệ 5 cấp phó; Sở Quy hoạch - Kiến trúc 3 cấp phó; Sở Du lịch 3 cấp phó; Sở Dân tộc và Tôn giáo 3 cấp phó; Sở An toàn thực phẩm 2 cấp phó.

6) Sơ đồ tổ chức Sở Tài chính TP. Hồ Chí Minh. <http://www.tecvg.hochiminhcity.gov.vn/pages/so-do-to-chuc.aspx>, truy cập ngày 22/4/2026.

ng nghiệp và Môi trường có 13 Phó Giám đốc⁷, Sở Văn hóa và Thể thao có 10 Phó Giám đốc⁸, Sở Công Thương có 07 Phó Giám đốc⁹.

3.2. Một số kiến nghị hoàn thiện pháp luật về tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh

Việc ban hành Luật Phát triển đô thị (phạm vi áp dụng có TP. Hồ Chí Minh) là một nhu cầu khách quan. Bởi TP. Hồ Chí Minh không thể phát triển mạnh mẽ nếu không có thể chế đột phá, vượt trội, việc “đồng phục”, “mặc chung một chiếc áo” như địa phương khác thể hiện tư duy cào bằng và không thể phát huy thế mạnh của địa phương. Việc “xin cho” cơ chế đặc thù tạo nên một vòng lặp, gây lãng phí thời gian và công sức. Nhằm xây dựng một khuôn khổ pháp lý đủ mạnh, ổn định và có tầm nhìn dài, việc ban hành Luật Phát triển đô thị (phạm vi áp dụng có TP. Hồ Chí Minh) là điều cần thiết.

Việc thiết kế các quy định về tổ chức các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh trong Luật Phát triển đô thị nên theo hướng TP. Hồ Chí Minh có quyền tự chủ về tổ chức bộ máy, không áp dụng quy định “cứng” về số lượng và tên gọi các CQCM thuộc UBND từ Trung ương đối với TP. Hồ Chí Minh, tránh hiện tượng rập khuôn, máy móc như trước đây (Trương Thị Hồng Hà, 2017). Luật Phát triển đô thị cần trao quyền cho HĐND TP. Hồ Chí Minh được chủ động quyết định số lượng, tên gọi, việc thành lập, tổ chức lại, giải thể CQCM, tổ chức hành chính thuộc UBND thành phố, UBND cấp xã dựa trên nhu cầu quản lý thực tế; quyết định thay đổi tên gọi, điều chỉnh chức năng của các cơ quan chuyên môn, tổ chức hành chính hiện có.

Quy định không phải là “ưu ái riêng” mà xuất phát từ những đòi hỏi khách quan về quy mô, tính chất và vai trò phát triển của thành phố. Thông thường, tổ chức CQCM thuộc UBND cấp tỉnh được quy định thống nhất trong Nghị định chung của Chính phủ. Tuy nhiên, với TP. Hồ Chí Minh – đô thị đặc biệt, cần có cơ chế riêng để đáp ứng yêu cầu quản trị đô thị hiện đại và phức tạp. Điều này xuất phát từ cơ sở lý luận là việc tổ chức chính quyền địa phương cần phù hợp với đặc điểm của từng loại hình chính quyền đô thị, nông thôn nhằm bảo đảm hiệu quả quản lý nhà nước tại mỗi địa bàn (Ngo et al., 2023). Việc thiết kế tổ chức CQCM theo mô hình chung như mọi tỉnh, thành phố khác dẫn đến bộ máy dễ quá tải, không đủ linh hoạt để xử lý các vấn đề đô thị phức tạp (giao thông, quy hoạch, môi trường, nhà ở...). Quy định này nhằm tạo sự chủ động cho TP. Hồ Chí Minh được quyền tự quyết định tổ chức CQCM thuộc UBND phù hợp thực tiễn, đặc thù địa phương. Quy định này cho phép TP. Hồ Chí Minh thiết kế bộ máy CQCM phù hợp đặc thù đô thị đặc biệt. Chẳng hạn, các “siêu sở” của TP. Hồ Chí Minh như Sở Xây dựng, Sở Tài chính có sự quá tải bởi khối lượng công việc và đối tượng quản lý rất lớn, tính chất công việc phức tạp có thể cân nhắc sắp xếp lại mà không nhất thiết phải tổ chức như các tỉnh, thành phố khác. TP. Hồ Chí Minh có thể thành lập thêm một số CQCM thuộc UBND mới phù hợp yêu cầu phát triển ví dụ: thành lập Sở An toàn thực phẩm, Sở Quản lý hạ tầng ngầm...

Về khung số lượng CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh do HĐND TP. Hồ Chí Minh quyết định bởi chỉ TP. Hồ Chí Minh mới hiểu rõ nhu cầu thực tế ở địa phương mình cần bao nhiêu cơ quan. Căn cứ HĐND TP. Hồ Chí Minh quyết định số lượng CQCM thuộc UBND phụ thuộc vào chức năng quản lý nhà nước của UBND. Việc tinh gọn bộ máy nhà nước phải đi đôi với việc tinh gọn chức năng quản lý nhà nước, nhưng nếu ngược lại sẽ dẫn đến sự quá tải của bộ máy, bên ngoài tinh gọn (giảm số lượng) nhưng tổ chức bên trong vẫn cồng kềnh. Trong bối cảnh hiện nay, với chủ trương đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, chính quyền địa phương được tăng thêm nhiều thẩm quyền. Cùng với đó, việc thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cấp huyện không còn nữa, thẩm quyền của chính quyền địa phương cấp huyện được chuyển giao chủ yếu xuống cấp xã, một phần chuyển lên cấp tỉnh. Do đó, thẩm quyền của chính quyền địa phương TP. Hồ Chí Minh sẽ nhiều hơn, đặc biệt là sau khi sáp nhập với Bình Dương và Bà Rịa – Vũng Tàu. Quy định khung số lượng CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh là

7) Sơ đồ tổ chức Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn TP. Hồ Chí Minh. <http://www.sonongnghiep.hochiminhcity.gov.vn/pages/so-do-to-chuc.aspx>, truy cập ngày 22/4/2026.

8) Sơ đồ tổ chức Sở Văn hóa và Thể thao TP. Hồ Chí Minh. <https://svhtt.hochiminhcity.gov.vn/so-do-to-chuc>, truy cập ngày 22/4/2026.

9) Sơ đồ tổ chức Sở Công thương TP. Hồ Chí Minh. <https://congthuong.hochiminhcity.gov.vn/so-do-to-chuc>, truy cập ngày 22/4/2026.

không quá 15 cơ quan như hiện nay không phù hợp với thực tế, bởi thực tế TP. Hồ Chí Minh đang tổ chức 16 CQCM thuộc UBND. Nhằm khắc phục tình trạng trên và phù hợp thực tiễn, đặc thù của TP. Hồ Chí Minh, Luật Phát triển đô thị nên quy định thẩm quyền cho HĐND TP. Hồ Chí Minh có quyền quyết định số lượng CQCM thuộc UBND Thành phố.

Kiến nghị này xuất phát từ cơ sở lý luận, quản trị địa phương chỉ có thể vận hành hiệu quả khi được đặt trong một cơ chế phi tập trung hóa, phân quyền rõ ràng, đồng thời phải gắn với các cơ chế kiểm tra, giám sát chặt chẽ từ trung ương và từ xã hội. Trung ương cần mạnh dạn phân cấp, trao quyền thực chất cho địa phương nhưng phải đi kèm với cơ chế kiểm soát quyền lực minh bạch, công khai (Minh Hiền, 2025). Việc trao quyền cho HĐND TP. Hồ Chí Minh được chủ động quyết định về tổ chức CQCM thuộc UBND thành phố thể hiện sự phân quyền mạnh cho địa phương, bên đó cần tăng cường sự kiểm soát quyền lực để tránh lạm quyền.

4. Kết luận

Tổ chức CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh đã được sắp xếp theo hướng tinh gọn, giảm số lượng, phù hợp với mô hình chính quyền địa phương hai cấp. Việc sắp xếp tinh gọn mang đến nhiều lợi ích, cơ hội như sàng lọc đội ngũ cán bộ, công chức, mang lại hiệu quả về kinh tế, tạo sự đồng bộ, thống nhất, hạn chế sự chồng chéo chức năng, nhiệm vụ về quản lý nhà nước trong các ngành, lĩnh vực liên quan, giao thoa với nhau. Tuy nhiên, việc sắp xếp các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh cũng đặt ra nhiều khó khăn, thách thức như việc tổ chức các CQCM phù hợp đặc thù của Thành phố, chính sách phù hợp để giải quyết nhân sự dồi dào, sự “phình to” về bộ máy bên trong của các Sở, mô hình “siêu sở” phụ trách đa ngành, đa lĩnh vực có thể dẫn đến nguy cơ quá tải của các CQCM. Nhằm khắc phục những hạn chế trên, việc thiết kế các quy định về tổ chức các CQCM thuộc UBND TP. Hồ Chí Minh khi ban hành Luật Phát triển đô thị cần quán triệt định hướng tăng quyền chủ động cho chính quyền địa phương của TP. Hồ Chí Minh trong việc quyết định một số nội dung liên quan đến tổ chức CQCM thuộc UBND phù hợp thực tiễn, đặc thù địa phương.

Tài liệu tham khảo

- Đào Trang (2025). *Sở Xây dựng TP. Hồ Chí Minh sẽ có 37 phòng sau hợp nhất*. Báo Pháp Luật TP. Hồ Chí Minh. <https://plo.vn/so-xay-dung-tp-hcm-se-co-37-phong-sau-hop-nhat-post848203.html>.
- Minh Hiền (2025). *Cơ sở lý luận và thực tiễn về quản trị địa phương*. Tạp chí Tổ chức nhà nước và Lao động. <https://tcnld.vn/news/detail/69115/Co-so-ly-luan-va-thuc-tien-ve-quan-tri-dia-phuong.html>.
- Minh Hiệp (2023). *TP. Hồ Chí Minh công bố thành lập Sở An toàn thực phẩm TP. Hồ Chí Minh*. Trang tin điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh. <https://www.hcmcpv.org.vn/tin-tuc/tp-hcm-cong-bo-thanh-lap-so-an-toan-thuc-pham-tp-hcm>.
- Ngo, S. T., Nguyen, V. D., Ngo, V. L., & Hoang, D. L. (2023). Local self-governance in Vietnam. *Russian Law Journal*, 11(2), 330–337. <https://doi.org/10.52783/rlj.v11i2.669>.
- Ngọc Tấn (2025). *Bộ máy lãnh đạo của TP. Hồ Chí Minh mới*. Cổng Thông tin điện tử Chính phủ. <https://tphcm.chinhphu.vn/bo-may-lanh-dao-cua-tp-hcm-moi-101250701111824083.htm>.
- Nguyễn Thị Thiện Trí (2026). *Luật Đô thị đặc biệt cho TP. Hồ Chí Minh: Thời điểm chín muồi*. Báo Thanh Niên. <https://thanhnien.vn/luat-do-thi-dac-biet-cho-tp-hcm-thoi-diem-chin-muoi-185260323172TP.HồChíMinh614.htm>.
- Phan Nguyễn Phương Thảo (2013). *Tổ chức cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân* [Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh].
- Quốc hội (2025a). *Luật Tổ chức Chính phủ (Luật số 63/2025/QH15)*. <https://vanban.chinhphu.vn/chuc-nang-nhiem-vu/luat-to-chuc-chinh-phu-606>.
- Quốc hội (2025b). *Luật Tổ chức chính quyền địa phương (Luật số 72/2025/QH15)*. <https://vanban.chinhphu.vn/?classid=1&docid=214553&pageid=27160&typegroupid=3>.
- Thào Lê (2022). *Vi sao TP. Hồ Chí Minh đề xuất lập Sở An toàn thực phẩm?* Báo Tuổi Trẻ. <https://tuoitre.vn/vi-sao-tp-hcm-de-xuat-lap-so-an-toan-thuc-pham-20221007082632705.htm>.
- Trần Thị Diệu Oanh (2024). *Cơ cấu, tổ chức các cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp tỉnh ở chính quyền đô thị tại Việt Nam hiện nay*. Tạp chí Tổ chức nhà nước. <https://tcn.vn/news/detail/61069/Co-cau-to-chuc-cac-co-quan-chuyen-mon-thuoc-Uy-ban-nhan-dan-cap-tinh-o-chinh-quyen-do-thi-tai-Viet-Nam-hien-nay.html>.
- Trương Thị Hồng Hà (chủ biên, 2017). *Tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương hiện nay*. NXB Chính trị Quốc gia Sự thật.